

T.C.
UYU MAZLIK MAHKEMES

ESAS NO : 2021/94
KARAR NO : 2021/218
KARAR TR : 05/04/2021

ÖZET: Davacıların ta inmazına davalı idarece kamula tırmasız el atıldı ından bahisle açılan davanın, dava konusu ta inmazın bir kısmına fiili el atma oldu u de erlendirilerek, ADL YARGI YER NDE görülmesi gerekti i hk.

K A R A R

Davacılar : 1- M. .P.
2- R.M.
Vekili : Av. M. .A.
Davalılar : 1- Milli E itim Bakanlı ı
(Adli ve dari Yargıda)
Vekilleri : Av. M.B. - Av. M.A. - Av. A.T.
2- Diyarbakır Büyük ehir Belediye Ba kanlı ı
(Hasım düzeltme kararıyla dari Yargıda)
Vekili : Av. Ö.Ç.
3- Ba lar Belediye Ba kanlı ı
(Hasım düzeltme kararıyla dari Yargıda)
Vekili : Av. H.D.

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı vekili, müvekkillerinin Diyarbakır, Ba lar, Hashavar Mahallesi, 175 ada 1 nolu parselin mü terek maliki olduklarını, 03/04/2003 tarihinde yapılan imar uygulaması sonucunda belirtilen parselin teknik lise yeri olarak tapuya da tescil edildi ini, kamula tırma yapılmadı ını, bu nedenle müvekkillerinin ma dur olduklarını ileri sürerek, ta inmaza vaki el atma nedeniyle müvekkillerinin hisseleri oranında lehlerine tazminata hükmedilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmı tır.

II. UYU MAZLI A L K NBA VURU SÜREC

A. Adli Yargıda

2. Diyarbakır 5. Asliye Hukuk Mahkemesinin 18/04/2013 tarihli ve E.2012/918, K.2013/324 sayılı dosyasında; davanın *kabulüne* karar verilmi tir. Kararın ilgili kısmı öyledir:

3. Bu karara kar ı temyiz kanun yoluna ba vurulması üzerine, Yargıtay 5. Hukuk Dairesince, hükmün *bozulmasına* 12/12/2013 tarihinde karar verilmi tir. Kararın ilgili kısmı öyledir:

"...

1-Dava konusu ta inmaz imar planında ortaö retim alanı olarak ayrılmı ise de; yapılan yargılama sırasında dava konusu ta inmaza el atılmadı ı, bu husus taraflar arasında niza konusu olmad ı gibi mahkemece da kabul edildi i anla ılmı tır.

11.06.2013 tarihinde yürürlü e giren 6487 sayılı yasanın 21. maddesi ile Kamula tırma Kanununun geçici 6. maddesinde yapılan de i iklik ile; 'Uygulama imar planlarında umumi

hizmetlere ve resmî kurumlara ayrılmak suretiyle veya ilgili kanunların uygulamasıyla tasarrufu kısıtlanan ta inmazlar hakkında, 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı mar Kanununda öngörülen idari ba vuru ve i lemler tamamlandıktan sonra idari yargıda dava açılabilir. Bu madde hükümleri karara ba lanmamı veya kararı kesinle memi tüm davalara uygulanır.' hükmü getirilmi tir.

Öte yandan Anayasa Mahkemesi'nin 25.09.2013 gün 2013/93 Esas, 2013/101 Karar sayılı ilamında da; 'Kamula tırmasız el atmadan söz edilebilmesi için ta inmaz zilyetli inin idareye geçmesi ve ta inmazın fiilen kamu hizmetine tahsis edilmi olması gerekti i; imar kısıtlamalarında ta inmazın zilyetli inin malikte kalmaya devam etmekte olup, yalnızca malikin tasarruf yetkisinin, ilgili mevzuattan kaynaklanan bazı kısıtlamalara maruz kaldı ı, bu nedenle imar kısıtlamalarından kaynaklanan tazminat davalarının idari yargıda açılabilce i' kabul edilmi tir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, davanın idari yargıda görülmesi gerekti inden, dava dilekçesinin görev yönünden reddi yerine, yazılı ekilde hüküm kurulması,

*2-Davalılar lehine tek bir vekalet ücretine hükmedilmesi gerekti inin dü ünülmemesi, Do ru görülmemi tir.
..."*

4. Yargıtay 5. Hukuk Dairesi'nin bozma ilamı üzerine, **Diyarbakır 5. Asliye Hukuk Mahkemesinin 20/03/2014 tarihli ve E.2014/224, K.2014/422 sayılı kararıyla;** davanın idari yargı yerince çözülmesi gerekti inin anla ıldı ndan bahisle, davanın *görevsizlik nedeniyle reddine* dair verilen karar 13/05/2014 tarihinde *kesinle mi tir.*

5. Davacı vekili, aynı yöndeki taleple bu kez idari yargı yerinde dava açmı tır.

B. dari Yargıda

6. **Diyarbakır 3. dare Mahkemesinin 10/07/2014 tarihli ve E.2014/537, K.2014/828 sayılı kararıyla;** kanunda düzenlenen uzla ma usulü uygulanmayarak dava artı yerine getirilmeksizin dava açıldı ı sonucuna varıldı ndan bahisle, davanın *incelenmeksizin reddine* karar verilmi tir.

7. Bu karara kar ı temyiz kanun yoluna ba vurulması üzerine, Danı tay Altıncı Dairesince, kararın *bozulmasına* 28/04/2015 tarihinde karar verilmi , davalı idare vekilinin karar düzeltme istemi 09/06/2016 tarihinde reddedilmi tir. 28/04/2015 tarihli bozma kararının ilgili kısmı öyledir:

"... dare Mahkemesince i in esasının incelenmesi gerekirken, yukarıda özetlenen gerekçeye davanın incelenmeksizin reddedilmesinde hukuki isabet görülmemi tir.

Öte yandan, uyu mazlı a konu 1 sayılı parselin ilk kez hangi onay tarihli planda kamusal alanda kaldı ı ve kamusal alan türleri dikkate alınarak buna göre husumet husus da dikkate alınarak inceleme yapılması gerekmektedir.

..."

8. Diyarbakır 3. dare Mahkemesinin 26/01/2017 tarihli ve E.2016/795, K.2017/137 sayılı dosyasında; *karar verilmesine yer olmadı na* karar verilmi tir. Kararın ilgili kısmı öyledir:

"...

Uyu mazlıkta; davacıların mü tereken maliki oldu u dava konusu ta inmaz üzerindeki tasarruf yetkisinin 2007 yılında onaylanıp kesinle en uygulama imar planıyla sınırlandı ı, yukarıda yer verilen 2942 sayılı Kanun'un Ek 1. maddesi uyarınca, bu kapsamdaki ta inmazların

bu Kanun'un yürürlü e girdi i tarihten itibaren en geç be yıllık süre içerisinde ilgili idarelerce kamula tırılması veya ta inmazların imar planı bulunup bulunmadı ı veya imar planı yapılabilecek yerlerden olup olmadı ı durumuna göre imar planı/imar uygulaması/toplula ma yapılmak suretiyle ba ka yerden, mümkün ise müstakil, de ilse hisseli parsel verilmesi veyahut ta inmazların tahliye edilerek kullanıma imkan verecek biçimde maliklerine iade edilece inin düzenlendi i ve Kanun'da yer verilen be yıllık sürenin, Ek 1. madde kapsamında kalan ve bu Kanun'un yürürlü e girdi i tarihten önce davacının üzerindeki tasarruf yetkisinin kısıtlandı ı dava konusu ta inmazlar hakkında da bu maddenin yürürlü e girdi i tarihten itibaren ba layaca ı göz önüne alındı ında; bu maddenin yürürlü e girdi i 20/08/2016 tarihinden önce 27/05/2015 tarihinde açılan ve henüz karara ba lanmayan i bu davaya da bu madde hükümlerinin uygulanmasının gerekti i görülmektedir.

Bu durumda, yapılan kanuni düzenlemeler uyarınca, bu a amada uyu mazlı ın esası hakkında karar verilmesine olanak bulunmadı ı sonucuna varılmı tır.

Nitekim, benzer bir uyu mazlıkta Danı tay Altıncı Dairesince verilen 20/09/2016 tarih ve E:2015/6995, K:2016/4782 sayılı karar da aynı yöndedir.

..."

9. Bu karara kar ı temyiz kanun yoluna ba vurulması üzerine, Danı tay Altıncı Dairesince, kararın *bozulmasına* 30/10/2018 tarihinde karar verilmi , karar düzeltme istemi 21/11/2019 tarihinde reddedilmi tır. 30/10/2018 tarihli bozma kararının ilgili kısmı öyledir:

"... Anayasa Mahkemesinin 28.03.2018 tarihli, E:2016/196, K:2018/34 sayılı kararıyla, 2942 sayılı Kamula tırma Kanununa 6745 sayılı Kanunun 34. maddesi ile eklenen Geçici 11. maddenin Anayasaya aykırı oldu undan iptaline karar verilmi tır.

Anayasa Mahkemesi tarafından söz konusu kararın gerekçesinde, imar uygulamalarının geni alanları kapsaması nedeniyle ve bütçeye yeterli ödene in konulması amacıyla kanun koyucunun kamula tırma sürecinin be yıllık süre içinde tamamlanmasını öngördü ü, mülkiyetin kamu yararı amacıyla kontrolüne ili kin söz konusu müdahaleler bakımından kanun koyucunun takdir yetkisi bulundu u, bu takdir yetkisi çerçevesinde söz konusu kamu yararı amacının gerçekleştirilmesi yönünden belirtilen fiili ve hukuki engeller sebebiyle malikin makul ve belirli bir süre boyunca bu kısıtlamalara katlanabilece i, ancak bu sürenin uzaması hâlinde söz konusu kısıtlamaların, ta inmaz malikine yüklenen külfeti a ırla tıraca ı gibi kısıtlılık süresinin uzamasına ba lı olarak malikin zararını kar ılayabilecek herhangi bir giderim imkânının getirilmemesinin de malike a ır ı bir külfet yüklenmesine sebep olaca ı, itiraz konusu kuralda, mülkiyet hakkından diledi i gibi tasarruf edebilmesi ve yararlanabilmesi kısıtlanan malikin kamula tırma bedeline kavu abilmesi veya söz konusu kısıtlılık hâlinin kaldırılarak mülkiyet hakkından yararlanabilmesi için geçmesi gereken be yıllık sürenin yeniden ba lamasının söz konusu oldu u, kanun koyucunun bu süre nedeniyle malikin u radı ı zararları telafi etmeye veya gidermeye yönelik herhangi bir düzenleme getirmedi i, üstelik bu kısıtlılık nedeniyle açılacak davalarda ta inmazı kullanamamaktan do an zararların tazminine yönelik bir düzenlemenin mevcut olmadı ı gibi bu kuralın, yürürlük tarihinden önceki kısıtlılık sürelerinin de dikkate alınmamasına yol açtı ı ve malike a ır ı bir külfet yükledi i, kamu yararı ile malikin mülkiyet hakkı arasında gözetilmesi gereken adil dengeyi malik aleyhine bozdu u, dolayısıyla itiraz konusu kuralın Anayasanın 13. ve 35. maddelerine aykırı oldu u, birinci fıkrasının iptal edilmesi nedeniyle itiraz konusu ikinci fıkranın uygulanma olana ının kalmadı ı belirtilmi tır.

Bu durumda, 2942 sayılı Kamula tırma Kanununun Geçici 11. maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından yukarıda belirtilen gerekçeyle iptal edilmi olması kar ısında, dare Mahkemesince, öncelikle sorumlu idare/idareler belirlenerek, uyu mazlı a konu ta inmazdaki tasarruf imkanının mülkiyet hakkının özüne dokunacak ekilde kısıtlanıp kısıtlanmadı ı, kısıtlanmı sa bu kısıtlılı ın uygulama imar planından mı yoksa özel kanundan (2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 2960 sayılı Bo aziçi Kanunu gibi) mı kaynaklandı ı, ta inmazın hangi tarih itibariyle edinildi i hususları ara tırılarak, uygulama imar planında belirlenen i levi nedeniyle mülkiyet hakkının süresi belirsiz bir zaman diliminde

kısıtlandı unun ve tazminatı gerektirir ma duriyetinin olu tu unun tespit edilmesi halinde ise; aralarında gayrimenkul de erleme uzmanının da bulundu u bilirki i kurulunca, ta inmazın dava tarihindeki cins ve nevi, yüzölçümü, kıymetini etkileyecek bütün nitelik ve unsurları, her unsurun ayrı ayrı de eri, varsa vergi beyanı, varsa resmi makamlarca yapılmı kıymet takdirleri, ta inmazın mevkii ve artlarına göre ve oldu u gibi kullanılması halinde getirece i net geliri, özel amacı olmayan emsal (uyu mazlı a konu ta inmazın çevresinin imar planındaki kullanım biçimi, yapıla ma ko ulları ve konumları açısından benzer özellikleri olan ta inmazlar arasından seçilmeli, davaya konu ta inmaz kadastro parseli ise; emsal alınacak ta inmaz da kadastro parseli olmalı ya da emsal parsel imar parseli ise, emsal ta inmazda kesilen düzenleme ortaklık payı oranı ölçüsünde davaya konu ta inmaz bedeli dü ülererek ta inmazın gerçek bedeli belirlenmeli) satı lara göre satı de eri, bedele etki eden tüm kanuni veriler, imar verileri, ta inmazın özgün nitelik ve kullanım ekli, de eri etkileyen hak ve yükümlülükleri, gayrimenkul üzerinde aynı ve ahsi ittifak hakları ve gayrimenkul mükellefiyetleri vb. bedelin tespitinde etkili olacak di er objektif ölçülerin belirlenmesi suretiyle ta inmaz bedeli tespit edilerek uyu mazlı in esası hakkında yeniden karar verilmesi gerekmektedir.

Hukuki el atma nedeniyle açılan tam yargı davaları, adli yargıdaki fiili el atma nedeniyle açılan davalardan farklı olarak, 3194 ve 2942 sayılı Kanunlar kapsamında açılan davalar oldu undan, hükmedilecek faizin; dava açma tarihi itibarıyla talep edilen miktar için, dava tarihinden geçerli olmak üzere, ıslah edilen kısım için ıslah tarihi itibarıyla hesaplanması gerekmektedir.

Öte yandan, dare Mahkemesince, bozma kararı üzerine verilecek kararda, yargılama giderleri ve maktu olan vekalet ücreti hakkında yeniden de erlendirme yapılaca ı açıktır.

..."

10. Danı tay Altıncı Dairesi'nin bozma kararı üzerine, **Diyarbakır 3. dare Mahkemesince E.2020/185 sayı** ile kaydedilen dosyada; davanın adli yargının görev alanına girdi i sonucuna varıldı ndan bahisle, görevli yargı yerinin belirlenmesi için dosyaların Uyu mazlık Mahkemesine gönderilmesine, dosya incelemesinin Uyu mazlık Mahkemesince karar verilmeye kadar ertelenmesine 22/01/2021 tarihinde karar verilmi tir. Kararın ilgili kısmı öyledir:

"...

Uyu mazlıkta; dava konusu ta inmazın di er di er bir hissedarı tarafından açılan davada Diyarbakır 1. dare Mahkemesi'nin E:2019/371 esas sayılı dosyasında 24/06/2020 tarihinde bilirki i heyeti e li inde yapılan ke if sırasında dava konusu ta inmazın 870,26 m²'lik kısmına yol yapılmak suretiyle fiili el atma durumunun mevcut oldu unun anla ıldı ı, bunun üzerine anılan Mahkemenin 27/10/2020 tarih ve E:2019/371, K:2020/1333 sayılı kararı davanın görev yönünden reddine karar verildi i görülmektedir.

Bu durumda; yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ve yerle ik yargısal içtihatlar birlikte de erlendirildi inde, davalı idarece dava konusu ta inmazın bir kısmına fiili müdahalede bulunuldu u anla ıldı ndan davanın görüm ve çözümünün adli yargı yerinin görevine girdi i sonucuna varılmı tır.

..."

III. LG L HUKUK

A. Mevzuat

11. Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrası öyledir:

" dare, kendi eylem ve i lemlerinden do an zararı ödemekle yükümlüdür."

12. 2577 sayılı *darı Yargılama Usulü Kanunu'nun " darı dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı"* ba lıklı 2. maddesi öyledir:

"1. (De i ik: 10/6/1994 - 4001/1 md.) *darı dava türleri unlardır:*

a) (*ptal: Anayasa Mahkemesinin 21/9/1995 tarihli ve E:1995/27, K:1995/47 sayılı kararı ile; Yeniden Düzenleme: 8/6/2000-4577/5 md.*) *darı i lemler hakkında yetki, ekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları,*

b) *darı eylem ve i lemlerden dolayı ki isel hakları do rudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları*

c) (De i ik: 18/12/1999-4492/6 md.) *Tahkim yolu öngörülen imtiyaz artla ma ve sözleşmelerinden do an uyu mazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyu mazlıklara ili kin davalar.*

2. *darı yargı yetkisi, idari eylem ve i lemlerin hukuka uygunlu unun denetimi ile sınırlıdır. darı mahkemeler; yerinelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda ve Cumhurba kanlı ı kararnamelerinde gösterilen ekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve i lem niteli inde veya idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı veremezler."*

13. 3194 sayılı *mar Kanunu'nun "Planların hazırlanması ve yürürlü e konulması"* ba lıklı 8. maddesi öyledir:

"*Planların hazırlanmasında ve yürürlü e konulmasında a a ıda belirtilen esaslara uyulur.*

a) *Bölge planları; sosyo - ekonomik geli me e ilimlerini, yerle melerin geli me potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetlerin ve alt yapıların da ılımını belirlemek üzere hazırlanacak bölge planlarını, gerekli gördü ü hallerde Devlet Planlama Te kilatı yapar veya yaptırır.*

b) *mar Planları; Nazım mar Planı ve Uygulama mar Planından meydana gelir. Mevcut ise bölge planı ve çevre düzeni plan kararlarına uygunlu u sa lanarak, belediye sınırları içinde kalan yerlerin nazım ve uygulama imar planları ilgili belediyelerce yapılır veya yaptırılır. (Ek cümle:14/2/2020-7221/6 md.) Planlar, plan de i iklikleri ve plan revizyonları; kayıt altına alınmak ve ar ivlenmek üzere Bakanlıkça olu turulan elektronik ortama yüklenmek ve aynı sistem üzerinden Plan lem Numarası almak zorundadır. Planlar, belediye meclisince onaylanarak yürürlü e girer. (Yeniden düzenleme dördüncü cümle: 12/7/2013-6495/73 md.) Bu planlar onay tarihinden itibaren belediye ba kanlı ınca tespit edilen ilan yerlerinde ve ilgili idarelerin internet sayfalarında bir ay süreyle e zamanlı olarak ilan edilir. Bir aylık ilan süresi içinde planlara itiraz edilebilir. Belediye ba kanlı ınca belediye meclisine gönderilen itirazlar ve planları belediye meclisi onbe gün içinde inceleyerek kesin karara ba lar.*

Belediye ve mücavir alan dı ında kalan yerlerde yapılacak planlar valilik veya ilgisince yapılır veya yaptırılır. Valilikçe uygun görüldü ü takdirde onaylanarak yürürlü e girer. (Yeniden düzenleme üçüncü cümle: 12/7/2013-6495/73 md.) Onay tarihinden itibaren valilikçe tespit edilen ilan yerinde ve ilgili idarelerin internet sayfalarında bir ay süreyle e zamanlı olarak ilan edilir. Bir aylık ilan süresi içinde planlara itiraz edilebilir. tirazlar valili e yapılır, valilik itirazları ve planları onbe gün içerisinde inceleyerek kesin karara ba lar.

(Ek paragraf:14/2/2020-7221/6 md.) *mar planları ve bu planlardaki de i ikliklerin nerede askıya çıktı ına dair bilgilendirme ilanı, askı süresi ile e zamanlı olarak ilgili muhtarlıkların panosunda duyurulur. Ayrıca plan de i ikli i hakkında, de i ikli e konu alanda görülebilir bir ekilde en az 2 adet tabela ile 30 gün süreyle bilgilendirme yapılır.*

(Ek paragraf:14/2/2020-7221/6 md.) *Kentsel tasarım projeleri uygulama imar planlarıyla birlikte hazırlanabilir. Bu kentsel tasarım projelerinin uygulamasına ili kin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.*

Onaylanmı planlarda yapılacak de i iklikler de yukarıdaki usullere tabidir.

Kesinle en imar planlarının bir kopyası, Bakanlıkça olu turulan elektronik ortamdaki Ulusal Co raftı Bilgi Sistemi Altyapısı üzerinden, ilgili idaresi tarafından, ar ivlenmek üzere Bakanlı a gönderilir.

mar planları alenidir. Bu aleniyeti sa lamak ilgili idarelerin görevidir. Belediye Ba kanlı ı ve mülki amirlikler, imar planının tamamını veya bir kısmını kopyalar veya kitapçıklar haline getirip ço altarak tespit edilecek ücret kar ılı nda isteyenlere verir.

(Ek paragraf:14/2/2020-7221/6 md.) Kesinle en imar planları veya parselasyon planlarına kar ı kesinle me tarihinden itibaren her halde be yıl içinde dava açılabilir.

(Ek paragraf:14/2/2020-7221/6 md.) mar planlarında bina yükseklikleri yenoçok: serbest olarak belirlenemez.

(Ek paragraf:14/2/2020-7221/6 md.) Sanayi alanları, ibadethane alanları ve tarımsal amaçlı silo yapıları hariç olmak üzere mer'i imar planlarında yenoçok: serbest olarak belirlenmi yükseklikler; emsal de erde de i iklik yapılmaksızın çevredeki mevcut te ekküller ve siluet dikkate alınarak, imar planı de i iklikleri ve revizyonları yapılmak suretiyle ilgili idare meclis kararı ile belirlenir. Bu ekilde ilgili idare tarafından belirlenmeyen yükseklikler, maliyetleri döner sermaye i letmesi gelirlerinden kar ılanmak üzere Bakanlıkça belirlenir. Olu acak maliyetlerin %100 fazlası ilgili idaresinden tahsil edilir. Bu ekilde tahsil edilememesi halinde ilgili idarenin 2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı l Özel darelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun gere ince aktarılan paylarından kesilerek tahsil olunur. Tahsil olunan tutarlar, Bakanlı ın döner sermaye i letmesi hesabına gelir olarak kaydedilir.

c) (Ek: 3/7/2005 - 5403/25 md.) (De i ik:4/7/2019-7181/6 md.)

Tarım arazileri, 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda belirtilen izinler alınmadan; tarımsal amaç dı nda kullanılamaz, planlanamaz, köy ve/veya mezarların yerle ik alanı ve civarı veya yerle ik alan olarak tespit edilemez.

..."

14. 6745 sayılı Yatırımların Proje Bazında Desteklenmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde De i iklik Yapılmasına Dair Kanun'la 2942 sayılı Kamula tırma Kanunu'na eklenen Ek Madde 1'in birinci fıkrasının birinci cümlesi öyledir:

"Uygulama imar planlarında umumi hizmetlere ve resmî kurumlara ayrılmak suretiyle mülkiyet hakkının özüne dokunacak ekilde tasarrufu hukuken kısıtlanan ta inmazlar hakkında, uygulama imar planlarının yürürlü e girmesinden itibaren be yıllık süre içerisinde imar programları veya imar uygulamaları yapılır ve bütçe imkânları dâhilinde bu ta inmazlar ilgili idarelerce kamula tırılır veya her hâlde mülkiyet hakkını kullanmasına engel te kil edecek kısıtlılı ı kaldıracak ekilde imar planı de i ikli i yapılır/yaptırılır."

B. Yargı Kararları

15. Yargıtay çtihadı Birle tirme Hukuk Genel Kurulunun 11/02/1959 tarihli ve E.1958/17, K.1959/15 sayılı kararının, III. bölümü öyledir:

“...

III- stimlâksiz el atma halinde amme te ekkülü stimlâk Kanununa uygun hareket etmeden ferdin malını elinden alması sebebiyle kanunsuz bir harekette bulunmu durumdadır. Ve bu bakımdan dava Medeni Kanun hükümlerine giren mülkiyete tecavüzün önlenmesi veya haksız fiil neticesinde meydana gelen zararın tazmini davasıdır. Ve bu bakımdan adliye mahkemesinin vazifesi içindedir.

Bundan ba ka, bir amme te ekkülü tarafından bir tesisin yaptırılması sırasında Devlet malı olmayan yerlerden toprak alınması veya böyle yerlere toprak veya moloz yı ılması neticesinde meydana gelen zararların tazmini davası da ba kasının malına amme te ekkülüün diledi i gibi el atma hakkı bulunmadı ı ve plan ve projelere ve arnamelere ba kasının malına ihtiyaca göre

el atlabilmesini gerektirecek esaslar konulamayacağı cihetle, haksız fiilden doğan bir tazminat davası sayılır.

Yapılan işlerin plan veya projeye aykırı olarak yapılması hali de idari karara aykırı bir hareket bulunması itibarıyla yine idari kararın tatbiki olan bir fiil sayılamaz ve bu bakımdan bu iddia ile açılmış bir dava haksız fiilden doğan bir davadan ibaret olacaktır.

Bu bentte anılan davalar, içtihatı birleştirme kararının dışında kaldıklarından kararın bunlara ümülü yoktur. ...”

16. 2942 sayılı Kamula Tırma Kanunu'nun Geçici 6. maddesinin bazı fıkralarının iptali yönündeki taleple Anayasa Mahkemesine yapılan itiraz (somut norm denetimi) hakkında Anayasa Mahkemesi 25/09/2013 tarihli ve E.2013/93, K.2013/101 sayılı kararıyla; yapılan itiraz hakkında *ba vuran mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddedilmiştir*. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

“...”

Türk hukukunda 'fiili yol'un en karakteristik örneği, 'kamula tırmasız el atma'lardır. Kamula tırmasız el atma, idarenin, bir kişiye ait taşınmazı bilerek veya bilmeyerek kamula tırma yoluyla edinmesi ve bir bedel ödemeksizin işgal ederek kamu hizmetine tahsis etmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Buna göre, kamula tırmasız el atmadan söz edilebilmesi için, kişiye ait gayrimenkulün idarece (kamu hizmetinde kullanılmak amacıyla) işgal edilmiş olması ve bu işgalin kanunda öngörülen usul ve esaslara uyularak tesis edilmiş bir kamula tırma işlemine dayanmadan gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir. Bu şekilde, idarenin hukuki işleminden kaynaklanan fiili el atmaların, özel işlerin haksız fiil teşkil eden eylemlerinden hiçbir farkının bulunmadığı, bu nedenle bu tip eylemlerden doğan zararların da özel işlerin haksız fiilinden doğan zararlarda olduğu gibi adli yargıda dava konusu edilmesi gerektiği kabul edilmektedir.

Ba vuran Mahkemede görülen davaya konu olayda, davacıya ait taşınmaz, imar planlarıyla'dere mutlak koruma alanı'sınırları içine alınmış ve bu nedenle davacının taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlanmıştır. Davacının tasarruf yetkisinin kısıtlanmasının, davacının mamelekinde azalma meydana getirebileceği tartışmalıdır. Ancak, davacının mülkü üzerinde tasarruf etme hakkının kısıtlanması, idarenin bir işleminden değil, idari bir işlem niteliğinde olduğu tartışılmaz olan imar planından kaynaklanmaktadır. Olayda, idarenin fiili el koyma niteliğinde taşınmazın bir işlemi henüz bulunmamakta, aksine kanunen yapılması gereken kamula tırma işlemlerini yapmamak biçiminde tezahür eden bir eylemsizlik söz konusudur.

Öte yandan, kamula tırmasız el atmadan söz edilebilmesi için taşınmaz zilyetli kişinin idareye geçmesi ve taşınmazın fiilen kamu hizmetine tahsis edilmiş olması gerekmektedir. Oysa, Mahkemede görülen davaya konu olayda olduğu gibi imar kısıtlamaları'nda taşınmaz zilyetli kişi malikte kalmaya devam etmekte olup yalnızca malikin tasarruf yetkisinin, ilgili mevzuattan kaynaklanan bazı kısıtlamalara maruz kalması söz konusu olmaktadır.

Sonuç olarak, davacının taşınmazının imar planlarında'dere mutlak koruma alanı'nda bırakılması nedeniyle tasarruf hakkının kısıtlanmasının kamula tırmasız el atma olarak nitelendirilemeyeceği, bunun, idari işlem olan imar planlarının zorunlu bir sonucu olduğu ve tasarruf hakkının kısıtlanması sebebiyle doğan zararın ancak idari yargıda açılacak bir tam yargı davasına konu edilebileceği sonucuna ulaşılmaktadır. Dolayısıyla bakılmakta olan dava, itiraz hakkında vurusunda bulunan Mahkemenin görev alanına girmemektedir.

Nitekim, Anayasa'nın 158. maddesiyle, adli, idari ve askerî yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlenmeye yetkili kılınan Uyuşmazlık Mahkemesinin istikrar bulmuş içtihatları da bu yöndedir (Örneğin; 4.2.2013 günlü, E.201/107, K.2013/230 sayılı kararı).

“...”

17. 6745 sayılı Kanun'la 2942 sayılı Kanun'a eklenen Ek Madde 1'in birinci fıkrasının "Bu süre içerisinde belirtilen işlemlerin yapılmaması hâlinde taşınmazların malikleri tarafından, bu Kanunun geçici 6 nci maddesindeki uzlaşma sürecini ve 3194 sayılı İmar Kanununda öngörülen idari

ba vuru ve i lemleri tamamlandıktan sonra ta inmazın kamula tırmasından sorumlu idare aleyhine idari yargıda dava açılabilir." ekindeki ikinci cümlesi; Anayasa Mahkemesinin 20/12/2018 tarihli ve E.2016/181, K.2018/111 sayılı kararıyla iptal edilmi tir.

18. Uyu mazlık Mahkemesinin 08/07/2019 tarihli ve E.2019/213, K.2019/416 sayılı kararında; Anayasa Mahkemesinin iptal kararının (bkz § 12), Uyu mazlık Mahkemesinin bu konuda istikrar bulmu kararları do rultusunda, yargı yolunun de i mesini gerektirecek bir duruma yol açmadı ı belirtilmi tir. Kararın ilgili kısmı öyledir:

"...

ptal edilen bölüm içerisinde kalan 'Bu süre içerisinde belirtilen i lemlerin yapılmaması hâlinde ta inmazların malikleri tarafından, bu Kanunun geçici 6 ncı maddesindeki uzla ma sürecini ve 3194 sayılı mar Kanununda öngörülen idari ba vuru ve i lemleri tamamlandıktan sonra ta inmazın kamula tırmasından sorumlu idare aleyhine idari yargıda dava açılabilir.' cümlesi kapsamında, bakılan görev uyu mazlı ında yargı yolunun de i ip de i meyece i hususu irdelendi inde; davacıların ta inmazları üzerinde tasarruf etme hakkının kısıtlanmasının, idarenin bir eyleminden de il, idari bir i lem niteli indeki imar planından kaynaklanması; davacıların bu i lem sebebiyle do du unu iddia ettikleri zararın ancak idari yargıda açılacak bir tam yargı davasına konu edilebilece inin tartı masız olmasının yanında; Anayasa Mahkemesinin belirtilen kararının gerekçesinde; bu konuya ili kin uyu mazlıkların adli yargıda görülmesinin gerekti i, di er bir anlatımla ta inmazın malikleri tarafından idari yargıda dava açılabilce inin hukuka aykırı oldu u yönünde herhangi bir irdelemeye yer verilmedi i gözetildi inde; Mahkememizin bu konuda istikrar bulmu kararları do rultusunda, yargı yolunun de i mesini gerektirecek bir durum bulunmadı ı sonucuna varılmı tir.

..."

IV. NCELEME VE GEREKÇE

A. İlk nceleme

19. Uyu mazlık Mahkemesinin Celal Mümtaz AKINCI'nın ba kanlı ında, Üyeler ükrü BOZER, Mehmet AKSU, Birol SONER, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 05/04/2021 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesinde öngörülen ekinde ba vuruldu u ve usule ili kin herhangi bir noksanlık bulunmadı ı anla ıldı ından görev uyu mazlı ının esasının incelenmesine oy birli i ile karar verildi.

B. Esasın ncelenmesi

20. Raportör-Hâkim Burak Cenk LHAN'ın, davanın çözümünde adli yargının görevli oldu u yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan, ilgili Ba savcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil brahim Ç FTÇ ile Danı tay Savcısı Yakup BAL'ın davada adli yargının görevli oldu u yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gere i görü ülüp dü ünüldü:

21. Dava; Diyarbakır, Ba lar, Hashavar Mahallesi, 175 ada 1 nolu parselin mü terek maliki oldukları, 03/04/2003 tarihinde yapılan imar uygulaması sonucunda teknik lise yeri olarak tapuya da tescil edildi i, kamula tırma yapılmadı ı, müvekkillerinin ma dur olduklarından bahisle, ta inmaza vaki el atma nedeniyle müvekkillerinin hisseleri oranında lehlerine tazminata hükmedilmesi istemiyle açılmı tir.

22. Dosyanın incelenmesinden; Diyarbakır 5. Asliye Hukuk Mahkemesine sunulan, teknik bilirkişi ve mülk bilirkişi tarafından düzenlendiği anlaşılan 15/03/2013 tarihli bilirkişi raporunda dava konusu taşınmazın fiilen el atıldığına dair herhangi bir tespiti rastlanmamıştır. İse de, Diyarbakır 1. dairesi Mahkemesinin E.2019/371 sayılı dosyasında, Diyarbakır, Bağlar, Hashavar Mahallesi, 175 ada 1 nolu parselde (önümüzdeki dava konusu ile aynı parsel) yapılan keşif sonrasında Mahkeme kayıtlarına 30/07/2020 tarihinde girildiği belirtilen teknik bilirkişi raporunda; söz konusu parselin teknik lise vasfında olup 1/1000 ölçekli imar planında ortaö retim tesis alanı, 20 metrelik yol ve çocuk bahçesi olarak ayrıldığı, keşif günü itibariyle taşınmazın bir kısmı fiili yol olarak kullanılmakta olup, geriye kalan kısmı boş arsa olarak incelendiği, mevcutta Bağlar Belediye Başkanlığı tarafından 870,26 m²'lik kısma yol yapılmak suretiyle fiili el atma mevcut olduğu, ancak kalan 5.331,02 m²'ye fiili el atma bulunmadığı, taşınmazın hem fiili hem de hukuki el atmanın mevcut olduğu, toplam parsel alanının 6.201,28 m² olduğu, dava konusu taşınmazın 870,26 m²'lik kısmına yol yapılmak suretiyle fiilen el atıldığı, 1.195,23 m²'lik kısmına çocuk bahçesi olarak planlanmak suretiyle davalı idarelerden Bağlar Belediye Başkanlığı tarafından, 4.135,79 m²'lik kısmının ise ortaö retim tesis alanı olarak planlanmak suretiyle davalı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hukuki el atıldığına ifade edildiğinden, dava konusu taşınmazın bir kısmına fiili el atmanın bulunduğu ve değerlendirilen davanın görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğu sonucuna varılmıştır.

23. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak; Diyarbakır 3. dairesi Mahkemesinin bahususunun kabulü ile Diyarbakır 5. Asliye Hukuk Mahkemesinin 20/03/2014 tarihli ve E.2014/224, K.2014/422 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmektedir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde ADL YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Diyarbakır 3. dairesi Mahkemesinin BA VURUSUNUN KABULÜ ile Diyarbakır 5. Asliye Hukuk Mahkemesinin 20/03/2014 tarihli ve E.2014/224, K.2014/422 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,

05/04/2021 tarihinde, OY BİRLİKLE KESİNLİK OLARAK karar verildi.

Başkan
Celal Mümtaz
AKINCI

Üye
M. İsmail Ükrü
BOZER

Üye
Mehmet
AKSU

Üye
Biol
SONER

Üye
Aydemir
TUNÇ

Üye
Nurdane
TOPUZ

Üye
Ahmet
ARSLAN